

JEZIČNO I ISKUSTVENO ZNANJE UČENIKA U ZADACIMA ČITANJA NA ENGLESKOM KAO STRANOM JEZIKU

Renata Šamo

Visoka učiteljska škola u Puli

Primljeno 20. svibnja 2006.

Polazeći od istraživanja temeljenog na uzorku od pet zadataka čitanja, nastojat ćemo dati doprinos razmatranju pitanja koje se smatra jednim od ključnih u teoriji čitanja na stranom jeziku – je li L2 čitanje problem jezika ili problem čitanja? Istraživanje smo proveli među učenicima osmihih razreda u dvjema osnovnim školama u Puli u sklopu znatno šireg istraživanja koje smo usmjerili na strategijsko ponašanje uspješnih i manje uspješnih čitatelja na engleskom kao stranom jeziku. Rezultati su nas već u ovom početnom dijelu upozorili na neminovnu povezanost jezičnoga i iskustvenog znanja u procesu konstruiranja značenja i, samim time, razumijevanja teksta. Iako vrlo uspješni, promatramo li ih cjelovito, ti su nam rezultati ipak otkrili određene probleme u odnosu prema stilu i jeziku tekstova kojim su postavljeni zadaci predstavljeni te problematiku kojom se svaki od njih bavi.

Ključne riječi: čitanje na stranom jeziku, znanje o jeziku, znanje o svijetu

1. Uvodna razmatranja

Jedno od uobičajenih polazišta pri određenju općeg konstrukta čitanja temelji se na razlikovanju *procesa* čitanja i njegova *proizvoda* (eng. *process versus product*), ovisno o tome zanima li nas više kako čitatelji pronalaze putove do značenja teksta ili činjenica jesu li tekst uopće razumjeli ili nisu. Brojne autore na području istraživanja čitanja stoga zanimaju moguće razine značenja teksta, kako objasniti sposobnost čitanja, koliko sastavnica čitanja razlikovati – samo jednu ili više (dakako, koje su to), je li pristup značenju izravan ili nije, teče li ta mentalna aktivnost uglavnom automatski ili svjesno, postoji li povezanost između čitanja i spoznaje, je li čitanje društveno-kulturološki uvjetovano... Čini nam se nemogućim sve nabrojiti, no jedno se objašnjenje sasvim pouzdano nudi u

svim teorijama čitanja, bez obzira na to polaze li od serijskog pristupa (eng. *bottom-up approaches*), modela zasnovanih na teoriji sheme (eng. *top-down approaches*) ili paralelne obrade podataka (eng. *interactive models*). Riječ je, naime, o neizostavnoj interakciji između čitatelja i teksta tijekom čitanja, stoga ukratko podsjećamo na čimbenike koji mogu utjecati na prirodu toga procesa, a spominjemo ih u skladu s njihovom pripadnošću jednoj ili drugoj skupini.

Istraživanja su se na području čimbenika u domeni samih čitatelja najčešće bavila znanjem čitatelja, njihovom motivacijom za čitanje, razlozima upuštanja u čitanje, strategijskom ponašanju pri obradi podataka, njihovim značajkama (spol, dob, osobnost ...) i ostalim pitanjima.

Tekst kao još jedan 'sudionik' bez kojega interaktivni proces čitanja ne bi bio moguć, nerijetko je također bio u središtu pozornosti autora u različitim područjima, od lingvistike preko pedagogije i psihologije do sociologije, novinarstva i komunikologije. Bez obzira na osobnu perspektivu, svaki je od njih nastojao pridonijeti boljemu razumijevanju čimbenika unutar teksta i njihovu utjecaju na sam proces, a pritom se misli na doista širok raspon koji obuhvaća sljedeće: sadržaj teksta, tip teksta ili njegovu žanrovsku pripadnost, organizaciju teksta, rečeničnu strukturu, leksik, tipografska obilježja, prijelom, odnos između verbalnoga i neverbalnoga dijela teksta, medij u kojemu je tekst predstavljen...

Polazeći od pretpostavke kako čitatelji razumiju ono što znaju, odnosno ono što znaju ima utjecaja na ono što razumiju, nastala je teorija sheme u kojoj se ističe da čitateljevo znanje može utjecati na proces čitanja, njegov krajnji rezultat i dosjećanje pročitano. Bez obzira na to kojemu se autoru ili modelu priklonili, ovom nam se prigodom čini korisnim prihvatiti razlikovanje međusobno povezanih mentalnih struktura koje čine naše spoznajno-iskustveno naslijeđe (eng. *schemata* ili *background knowledge*) onako kako ga predlaže Carrell (1983.), a to su znanje o formi (eng. *formal schemata*) i znanje o sadržaju (eng. *content schemata*). Autorica pritom misli na znanje o jeziku i znanje o svijetu shvaćeno u najširem smislu.

Ovisno o čitateljevoj dobi i iskustvu, znanje o formi uključuje, smatra autorica, tradicionalne aspekte znanja o jeziku (morfološki, sintaktički, leksički i semantički), pravila o načinu organizacije teksta i žanrovskim osobitostima pojedinih tekstova. Dok su se istraživanja na području čitanja na materinskom jeziku (eng. *L1 reading*) uglavnom bavila leksičkim i metalingvističkim znanjem ispitanika, smatrajući fond riječi kojim čitatelj raspolaže definitivno najboljim uvjetom njegove sposobnosti razumijevanja teksta, istraživanja čitanja na stranom jeziku u početku su pre-

težito isticala važnost sintaktičkog i leksičkog znanja čitatelja, a tek su se u novije doba usredotočila na njegovo retoričko i metalingvističko znanje. Spominjući znanje o jeziku u kontekstu L2 čitanja, dolazimo i do jednog od ključnih pitanja u cjelokupnom razmatranju procesa L2 čitanja i njegovih mogućih posljedica u nastavnom okružju. U stručnoj ga literaturi često navode kao sljedeću dvojbu – je li L2 čitanje problem jezika ili problem čitanja?

Na koji je način tekst organiziran, odnosno gdje možemo očekivati koje podatke u tekstu, kako su oni označeni (signalizirani) te kako su promjene obilježene u tekstu, aspekti su koji se obično pripisuju čitateljevu znanju o žanru ili vrsti teksta. Tradicionalno se, također, smatra kako nam ti podaci (primjerice, gdje trebamo tražiti misao vodilju u odlomku ili kako prepoznati oznake što nas navode na trag sporednih misli) mogu pomoći dok čitamo. Istraživanja u sklopu L1 čitanja uglavnom su se odnosila na sama obilježja teksta i njihov doprinos čitljivosti teksta (eng. *text readability*), a ne na čitateljevo znanje o njima. Poznato je da poremećena retorička struktura neke priče otežava sposobnost razumijevanja teksta, što su potvrdila istraživanja L1 čitanja (primjerice, Mandler, 1978.). Kada je pak riječ o L2 čitanju, gore je spomenuta Carrell (1987.) u svojem istraživanju uočila probleme s opsegom podataka kojih su se L2 čitatelji mogli prisjetiti te s redoslijedom njihova prisjećanja kad struktura priče nije bila uobičajena. Alderson (2000.) u svoje razmatranje znanja o retoričkim pravilima uvodi nužnost razlikovanja toga znanja od metalingvističkog znanja čitatelja o tekstu, stoga je moguće da čitatelj raspolaže znanjem o načelima organizacije teksta, ali nije svjestan svojega znanja ili ga ne može izravno i jasno iskazati. Autor, dakle, otvara drugo pitanje, a to je odnos između čitateljeva eksplicitnog i implicitnog znanja. Pod implicitnim znanjem podrazumijeva metalingvističko znanje i metakogniciju.

Osim znanja o formi, Carrell (1983.), kao što smo vidjeli, razlikuje znanje o sadržaju i pritom poglavito misli na znanje o svijetu, ali i znanje o temi ili problematici teksta što ga čitamo. Polazeći od postavke kako nije dovoljno samo znanje o našem vlastitome svijetu, jer ljudi su različiti, pa tako i njihovi pogledi na to kako svijet funkcionira, Alderson (2000.) uvodi i kulturalni aspekt znanja (eng. *cultural knowledge*), čiji učinci mogu biti osobito važni pri našem razumijevanju teksta i prisjećanju na njega u kontekstu L2 čitanja. Dakako, kulturološke se razlike mogu također javljati među skupinama L1 čitatelja, različitim po svojoj religijskoj, rasnoj, dijalektalnoj i drugoj pripadnosti.

Naša razmatranja uloge znanja o sadržaju ne bi bila potpuna bez ponovnog osvrta na teoriju sheme jer su nam njezini autori željeli poka-

zati koliko je čitatelju važno znati aktivirati odgovarajuće znanje, a ne samo raspolagati njime, ako želi razumjeti neki tekst. U stručnoj se literaturi često navode klasični primjeri istraživanja na ovome području, što su ih proveli u ovome kontekstu Rumelhart (1985.) te Bransford i njegovi suradnici (1984.).

Vratimo se na trenutak čitateljevu znanju o problematici što je neki tekst razmatra te njegovu općem znanju o svijetu koji ga okružuje. Stupanj čitateljeve upućenosti u odgovarajuću tematiku mogao bi olakšati način obrade podataka pri čitanju te napokon dovesti do lakšega razumijevanja teksta kao cjeline. Osnovna pretpostavka o vrijednosti teorije sheme polazi od naše sposobnosti povezivanja novih podataka s onim što već znamo jer, smatraju njezini zagovornici, nijedna informacija nije potpuno nova ako uzmemo u obzir njihove međusobne sličnosti. Međutim, teorija sheme, koju uostalom smatraju i teorijom prototipa, nije uspjela ponuditi objašnjenje o povezivanju novih podataka s onim nepostojećim u našem znanju, drugim riječima, njome se ne može objasniti što se događa s potpuno novim podacima. Prema mišljenju njezinih kritičara, ta nam teorija ne pomaže pri uočavanju sličnosti ni pri shvaćanju na koji način možemo pogrešno razumjeti neki tekst ako se oslonimo na lažne sličnosti ili usporedbe. Carver (1992.) se kritički osvrće na teoriju sheme, smatrajući da nije primjenjiva u slučaju normalnoga čitanja (eng. *reading*), nego istraživanja čitanja i pamćenja pročitanaoga kada su čitatelji suočeni s relativno zahtjevnim materijalom. Nedvojbeno je pak da je naše znanje o načinu na koji naš okolni svijet funkcionira još jedan od ključnih čimbenika u procesu čitanja.

Ne umanjujući važnost teksta i svih čimbenika koje uobičajeno pripisujemo ovoj konstelaciji (vidi gore), u uvodnome smo se dijelu ipak više osvrnuli na čitatelja kao važnog sudionika jer smo svojim istraživanjem nastojali analizirati rezultate čitanja ispitanika promatrane poglavito kroz prizmu njihova znanja o (engleskom) jeziku i znanja o svijetu kojim trenutno raspolažu, primjerena njihovoj dobi, naobrazbi i iskustvu.

2. Problem i cilj istraživanja

U ovome ćemo radu dakle nastojati odgovoriti na pitanje što smo ga postavili u naslovu, koristeći se rezultatima istraživanja na uzorku zadataka kojima smo provjeravali sposobnost razumijevanja teksta čitanjem. Napominjemo kako je to samo dio opsežnog istraživanja koje smo proveli u razdoblju od rujna 2002. do travnja 2003. godine s ciljem analiziranja strategija čitanja unutar skupine uspješnih i manje uspješnih učenika-

čitatelja na uzorku tekstova napisanih na engleskom kao stranom jeziku i utvrđivanja glavnih razlika u njihovoj primjeni.

3. Metodologija istraživanja

3.1. Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na uzorku od 37 učenika osmih razreda u dobi od 13 ili 14 godina u dvjema osnovnim školama u Puli (Centar i Vidikovac).

3.2. Instrumenti

Zadaci čitanja koje ovdje spominjemo prvi su dio standardiziranog testa engleskog jezika što smo ga iskoristili kao polazište za sagledavanje razine jezične kompetencije ciljne skupine ispitanika, uz napomenu kako je isti test uporabljen školske 2002./2003. godine za potrebe realizacije znanstveno-istraživačkog projekta *Engleski jezik u Hrvatskoj* (broj 0130514).

U prvome su zadatku ispitanici trebali povezati odgovore s postavljenim pitanjima (eng. *matching task*) preuzetim iz intervjua, objavljenog u jednom britanskom časopisu za mlade, kako je navedeno u uputi zadatka.

Drugi je zadatak konceptijski identičan prvomu jer su ispitanici trebali povezati kviz-pitanja s njihovim odgovorima, uz napomenu da im je jedan ponuđeni odgovor bio suvišan, baš kao i u prethodnom slučaju.

Treći je zadatak uveo ispitanike u funkcionalno čitanje jer su trebali dopuniti devet novinskih oglasa izostavljenim dijelovima koji su im bili ponuđeni.

Pretposljednji je zadatak čitanja zahtijevao povezivanje deset riječi s njima odgovarajućim definicijama, a da bi se ispitanici zbnili, sastavljači su dodali jednu riječ bez pridružene joj definicije (*watch*).

Napokon, peti zadatak donekle podsjeća na treći jer se također odnosi na funkcionalno čitanje, ali se može pretpostaviti kako je ovdje kontekst bliži svakodnevnom iskustvu naših ispitanika čiji je zadatak bio povezati značenje s kratkim obavijestima što ih nalazimo uglavnom na javnim mjestima (trgovine, uslužne radnje, knjižnice, škole i sl.).

Napominjemo kako je svaki zadatak sadržavao primjer na početku da bi ispitanicima bilo potpuno jasno što ih očekuje tijekom njihova rješavanja (vidi Prilog br. 1).

3.3. Prikupljanje podataka

Ispitanci su ovaj prvi dio testa (drugi se odnosio na slušanje i pisanje) rješavali u zajedničkoj učionici u trajanju od jednoga školskog sata.

4. Rezultati i rasprava

U nastojanju da što sažetije i točnije protumačimo dobivene rezultate, najprije ćemo se poslužiti Tablicom frekvencija, iznoseći podatke po svakom pitanju od ukupno četrdeset i šest, koliko ih je ovaj dio testa sadržavao.

Tablica br. 1 – Frekvencije odgovora u dijelu standardiziranog testa o čitanju

Pitanje	Točno		Netočno		Bez odgovora	
	F	%	f	%	f	%
1B	25	67,6	12	32,4	0	0
1C	34	91,9	2	5,4	1	2,7
1D	35	94,6	2	5,4	0	0
1E	31	83,8	6	16,2	0	0
1F	37	100,0	0	0	0	0
1G	32	86,5	4	10,8	1	2,7
1H	32	86,5	5	13,5	0	0
1I	25	67,6	11	29,7	1	2,7
1J	34	91,9	2	5,4	1	2,7
2B	23	62,2	8	21,6	6	16,2
2C	16	43,2	16	43,2	5	13,5
2D	30	81,1	1	2,7	6	16,2
2E	23	62,2	9	24,3	5	13,5
2F	21	56,8	8	21,6	8	21,6
2G	30	81,1	3	8,1	4	10,8
2H	23	62,2	9	24,3	5	13,5
2I	25	67,6	3	8,1	9	24,3
3B	8	21,6	25	67,6	4	10,8
3C	17	45,9	14	37,8	6	16,2

Pitanje	Točno		Netočno		Bez odgovora	
	F	%	f	%	f	%
3D	6	16,2	24	64,4	7	18,9
3E	12	32,4	15	40,5	10	27,0
3F	1	10,8	24	64,9	9	24,3
3G	6	16,2	22	59,5	9	24,3
3H	25	67,6	5	13,5	7	18,9
3I	27	73,0	4	10,8	6	16,2
3J	5	13,5	23	62,2	9	24,3
4B	26	70,3	8	21,6	3	8,1
4C	34	91,9	1	2,7	2	5,4
4D	34	91,9	2	5,4	1	2,7
4E	28	75,7	6	16,2	3	8,1
4F	34	91,9	1	2,7	2	5,4
4G	33	89,2	1	2,7	3	8,1
4H	23	62,2	11	29,7	3	8,1
4I	28	75,7	8	21,6	1	2,7
4J	31	83,8	5	13,5	1	2,7
4K	36	97,3	1	2,7	0	0
5B	32	86,5	2	5,4	3	8,1
5C	32	86,5	1	2,7	4	10,8
5D	25	67,6	4	10,8	8	21,6
5E	19	51,4	16	43,2	2	5,4
5F	28	75,7	5	13,5	4	10,8
5G	26	70,3	5	13,5	6	16,2
5H	27	73,0	5	13,5	5	13,5
5I	29	78,4	2	5,4	6	16,2
5J	11	29,7	24	64,9	2	5,4
5K	29	78,4	2	5,4	6	16,2

Napomena: Pitanja vidi u Prilogu br. 1.

Pokušat ćemo na mikrorazini analizirati svaki od pet postavljenih zadataka te ih napokon usporediti zbog cjelovitog tumačenja rezultata ovoga dijela testa.

Rezultati su se već u prvome zadatku (1B-1J) pokazali vrlo uspješnim jer je visok postotak točnih odgovora (83,8 – 100%) zabilježen u sedam od ukupno devet postavljenih pitanja. Smatramo kako su rezultati vrlo uspješni jer zadatak sadrži uobičajena pitanja koja postavljamo u slobodnom razgovoru sa stranim govornikom ako ga želimo bolje upoznati (primjerice, *What's your name?; What do you do?; Where do you live?; Describe a typical day!*), a dodamo li tomu zapažanje kako su ista i donekle tematski prilagođena tinejdžerskoj dobi ispitanika (primjerice, *What do you do in your spare time?; What's your favourite TV programme?; What's your favourite magazine?; Who are your best friends?*), tada nema razloga pokazivati neko posebno iznenađenje postignutim rezultatima.

S obzirom na to da u drugom zadatku (2B-2I) nije riječ o pitanjima iz svakodnevnog razgovornog diskursa, nego su ona itekako određena, rekli bismo čak specijalizirana, ispitanici se nisu suočili samo sa zadatkom razumijevanja jezika kojim su se autori koristili, nego se od njih očekivala i primjena znanja o svijetu kojim raspolažu, točnije poznavanje biljnog i životinjskog svijeta. Dodatno im je bilo otežano rješavanje zadatka ako tekst odgovora nije bio sasvim jasan ili eksplicitan te, samim time, lako spojiv s pitanjem na koje se odnosi. Postotak je točnih odgovora bio niži nego u prvom zadatku, iako smo samo u jednom slučaju zabilježili postotak točnosti niži od 50%, a tiče se pitanja 2C. Ispitanici su najuspješnije odgovorili na pitanja u čijim su odgovorima mogli lako prepoznati ključne riječi (primjerice, *Which cat runs the fastest; Which is the most dangerous snake? i Why are rainforests cut down? / one of the speediest of all animals; ...python ... grows to an amazing 10 metres i ...after the trees have been fallen...*), dok su pitanja s najvećim postotkom netočnih odgovora (2C, 2E i 2H) ili bez odgovora (2I i 2F) zahtijevala takozvano 'čitanje između i iza redaka' te dublje razumijevanje konteksta.

Postotak se točnih odgovora u trećem zadatku (3B-3J) kreće između 10,8 i 73,0%, što je znatno veći raspon u usporedbi s prethodna dva zadatka, a prosječni je postotak točno riješenih pitanja niži (33,02%). Nadalje, čak su četiri pitanja (3B, 3D, 3F i 3J) zabilježila veći postotak netočnih odgovora (iznad 60%) dok su se rezultati vezani baš uz svako pitanje našli i u rubrici 'bez odgovora' gore prikazane tablice. Možemo uočiti kako su ispitanici imali najviše problema s pitanjima 3F i 3J (turistički oglasi), vjerojatno zbog njihove sličnosti pri prvome pokušaju rješavanja, a možda i blage zbunjenosti pri spominjanju hotela Dalmacia u

kontekstu oglasa u kojemu sve ‘zvuči tako engleski’. Priznajemo da smo i sami zastali prije donošenja konačne odluke o tome kako dopuniti oglase broj 3 i 4.

Četvrti je zadatak čitanja (4B-4K) sadržavao popis riječi – sedam imenica i četiri glagola – a značenjski bismo ih mogli razlikovati ovisno o tome označavaju li ljudska zanimanja, javna mjesta, aktivnosti ili, pak, prijevozno sredstvo. Zadane su riječi bile doista vrlo poznate, a definicije predstavljene jednostavnim jezikom tako da ne iznenađuje vrlo uspješan rezultat u konačnici sa šest od ukupno deset odgovora čiji postotak točnosti premašuje 80% (*postman, policeman; fly, sleep, walk, hospital*). Najmanje je točnih odgovora povezano s pitanjem pod oznakom 4H (*you can do this if you want to see far and there is a tree near you – climb*) s ukupno 29,7% netočnih odgovora, nakon čega slijede definicije *a place where you go to buy your ticket if you want to travel somewhere (station)* i *a person who helps you with tickets and information (travel agent)* s nešto nižim postotkom (21,6%). Budući da postotak u rubrici ‘bez odgovora’ iznosi samo 8,1%, možemo zaključiti kako su ispitanici postigli uspjeh rješavajući ovaj zadatak. Otkrijmo na kraju kako im je najbliža riječ u ovome kontekstu bila *postman (a person who delivers letters)* jer ne samo da je zabilježila najveći postotak točnih odgovora (97,3%), nego je prepoznata i kao jedino pitanje na koje su svi odgovorili u ovome zadatku.

Posljednji je zadatak (5B-5K) trebao dovesti u vezu kratke obavijesti s njihovim široko prihvaćenim značenjima. Definirane uz izravnu uporabu zapovjednog načina (*return books here, use before 01. 02. 2002.*), njegov blaži oblik s primjesom učtivosti (*please keep it open, please use other door*) ili kratkog i jasnog priopćenja u kojemu su nedvosmisleno sadržane cjelovite obavijesti (*entrance, today: 2 for the price of 1, opening hours: 9 am–5 pm*), ove su korisne informacije, preuzete iz svakodnevnih situacija, lako spojive s njihovim parafraziranim značenjima, približavajući učenje engleskog kao stranog jezika realnim životnim potrebama. Nismo, stoga, iznenađeni činjenicom kako sedam od ukupno deset pitanja bilježi iznad 70% točnih odgovora, a riječ je o upozorenjima ili uputama koje su sastavljači testa uglavnom eksplicitno parafrazirali, koristeći se modalnim glagolima kao što su *can, cannot* ili *must not*. Najveći postotak netočnih odgovora pronašli smo u pitanjima broj 5J (čak 64,9%) i 5E (43,2%). Prvo se odnosi na prodaju knjiga po sniženim cijenama (*special student price! ask at desk*), a drugo na posudbu knjiga u knjižnici (*return books here*) te nam se čini kako kontekst možda nije bio potpuno jasan, osobito u slučaju pitanja s oznakom 5J, ili je slabija koncentracija u trenutku odlučivanja ispitanike dovela do tako visokog postotka netočnosti u njio-

vim rješenjima. Pažljivim uvidom u gornju tablicu, primijetit ćemo kako je svako pitanje našlo svoje mjesto i u rubrici 'bez odgovora', ali budući da se njihov raspon kreće od 5,4 do 21,6%, ne čini nam se osobito zabrinjavajućim. Ipak, spomenut ćemo da je na pitanje 5D (*please keep it open / don't shut this*), osim 21,6% 'bez odgovora', također zabilježeno 67,6% točnih odgovora.

Usporedimo li sada svih pet pitanja u dijelu standardiziranog testa čiji je zadatak bio provjeriti sposobnost razumijevanja teksta čitanjem (samo kao jedan od polaznih čimbenika u stjecanju uvida u znanje engleskog kao stranog jezika naših ispitanika), možemo zaključiti kako su rezultati vrlo uspješni. Zadaci koji su prepoznatljivi po rješivosti svakako su prvi i četvrti, s prosječnim postotkom točno riješenih pitanja 85,6, odnosno 82,99 (u rasponu od 67,6 do 100% te u rasponu od 62,2 do 97,3%), zatim peti i drugi, čiji prosječni postotak točnih odgovora iznosi 69,75 (u rasponu od 29,7 do 86,5%) i 64,55 (u rasponu od 43,2 do 81,1%), dok treći bilježi manje točnih odgovora, prosječno 33,02% u rasponu od 10,8 do 73,0%.

Pokušajmo ukratko objasniti ovakav poredak s obzirom na točna rješenja svakog od pet zadataka čitanja. Dok prvi zadatak obuhvaća kratka i jednostavna pitanja, uobičajena i na početnoj razini učenja engleskog kao stranog jezika, četvrti zadatak također sadržava riječi koje označavaju koncepte na koje se učestalo nailazi ili ih se neizostavno koristi kao sastavne u rječniku gotovo svakog učenika tinejdžerske dobi. U petom zadatku, usmjerenom na sociolingvističku funkciju jezika, zabilježen je nešto slabiji, ali još vrlo dobar rezultat, što bismo mogli objasniti jednostavnošću stila kojim su predstavljene obavijesti napisane i mogućnošću njihova razumijevanja, najčešće s polazištem u ključnoj riječi. Neznatno slabiji rezultat u usporedbi s petim zadatkom nalazimo u onom pod rednim brojem dva, a glavni razlog tomu leži u činjenici kako zadatak povezivanja kviz-pitanja s ponuđenim odgovorima nije samo jezične prirode jer ne počiva samo na razumijevanju primijenjenog rječnika i gramatičkih struktura, odnosno sintaktičke organizacije rečenica, nego otkriva i svoje referentno obilježje. Najslabiji smo rezultat zabilježili u trećem zadatku kada su se ispitanici suočili s novinskim oglasima, povezanim sa situacijama koje uopće nisu dio svakodnevnog življenja naših ispitanika (zapošljavanje, odlazak u (egzotični) restoran, poziv na ljetovanje, pretplata na *Time out*), u čemu upravo nalazimo objašnjenje lošijeg rezultata, kao i u pretpostavci da novinski oglas nije uobičajeni način predstavljanja teksta namijenjenog funkcionalnom čitanju tinejdžera.

Da bi gornji pokazatelji bili još jasniji, dodajemo podatak kako aritmetička sredina zabilježena na uzorku ovoga prvog dijela standardizira-

nog testa iznosi 34,90 uz standardnu devijaciju 6,81 dok se raspon rezultata kreće od 16 do 44 boda od ukupno 46 koliko je bilo moguće najviše postići.

Zaključak

Naše je istraživanje pokazalo neminovnu povezanost čimbenika koji ovise kako o čitatelju tako i o tekstu u interaktivnoj igri čitanja. Mislimo pritom na znanje o jeziku (engleskom kao stranom) sa svojim specifičnim morfo-sintaktičkim, odnosno leksičko-semantičkim značajkama i na znanje o svijetu kojim tinejdžeri mogu raspolagati s obzirom na njihovo životno iskustvo. Ono nam je dodatno potvrdilo da nas proces čitanja uvodi u mnogobrojne izazove rješavanja problema konstruiranja značenja s osloncem na naše intratekstualno, izvantekstualno i intertekstualno iskustvo u kojemu se zrcali naše znanje o formi i sadržaju, bez čije povezanosti teško dolazimo do krajnjeg rezultata čitanja – uspješnog razumijevanja teksta i zadovoljstva postignutim uspjehom te, dugoročno gledano, veće motivacije za čitanjem općenito, bez obzira na cilj koji si prethodno postavljamo.

PRILOG BR. 1

STANDARDIZIRANI TEST ENGLESKOG JEZIKA

Znanstveno-istraživački projekt
Ministarstvo znanosti i tehnologije
»Engleski jezik u Hrvatskoj«
(broj: 0130514)

Jesen 2002.

Redni broj: _____

ENGLESKI JEZIK

8. razred

RAZUMIJEVANJE TEKSTA ČITANJEM

A dio

Ime i prezime: _____

Škola: _____

Razred: _____

Broj sati engleskog jezika tjedno: _____

Ocjena iz engleskog jezika na kraju sedmog razreda: _____

Uputa za rješavanje testa:

U ovome testu naći ćeš lakše i teže zadatke. Savjetujemo ti da najprije pročitaš sve zadatke, a zatim prvo riješiš one koji su ti lakši. Upute za rješavanje zadataka na engleskom su jeziku. Uz uputu naveden je i primjer koji pokazuje što je potrebno napraviti. Rješenja upiši u za to predviđeni prostor. Ako nešto želiš ispraviti, učini to tako da je rješenje jasno i nedvosmisleno. Želimo ti puno uspjeha!

Task 1: Read this short interview from a British youth magazine. Match the questions (A – J) with the answers (1 – 11). There is an extra answer you don't need. See the example.

What's it like to be 12 in another country? We put the question to someone in the USA

- A** What's your name?
- B** What do you do?
- C** Where do you live?
- D** Describe a typical day.
- E** What do you do in your spare time?
- F** What's your favourite TV programme?
- G** What's your favourite magazine?
- H** Your favourite food?
- I** Any you hate?
- J** Who are your best friends?

- 1** Up by 7am, go to school till 2.30pm. Some days I'll go out with friends till 5.30pm, some days I'll go to the movie. Then I'll be with my family for dinner, do my school work and go to bed by 10pm.
- 2** I don't read any. I prefer books like Harry Potter and the Philosopher's Stone.
- 3** Laura Hilius.
- 4** Anything sweet, I love cakes, and icecream.
- 5** Hang out with friends, play computer games, talk on the phone, listen to music...
- 6** I don't really like maths and science.
- 7** Lake Forest, CA, with my mom, dad, sisters, and Sneezee, our dog.
- 8** My sisters: Cathy, 13, and Jane, 15.
- 9** Fish, smells awful ...
- 10** Nature films on animals, and science fiction.
- 11** I go to Pinewood School.

Put your answers in here:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
3									

Task 2: Read the following quiz questions (A – I) and find the right answers (1 – 10). There is one extra answer you don't need. See the example.

- A Why is it hot or cold in some places?
- B Which is the biggest bird of prey?
- C Why do some flowers smell sweet?
- D Which cat runs the fastest?
- E Which is the biggest snake?
- F Why are many tundra flowers white or yellow?
- G Which is the most dangerous snake?
- H How different are our pet cats from wild cats?
- I Why are rainforests cut down?

- 1 They are destroyed so the land can be used for crops, or for grazing. Tropical soils are fertile, and cocoa and sugar cane can be grown after the trees have been felled.
- 2 There are relatively few bees this far north, and their main pollinators are flies. Flies cannot distinguish colours like bees can, so the flowers do not need to be so colourful.
- 3 When the sun is low in the sky, its rays hit the earth at an angle. When that happens we don't feel the sun's warmth.
- 4 It's a way of attracting bees, flies, butterflies and other insects.
- 5 The Andean condor measures up to 110 cm long and weighs up to 12 kg. Its wingspan is over 3 metres.
- 6 The reticulated python lives in parts of Southeast Asia. It grows to an amazing 10 metres.
- 7 They dig beneath the snow with their hooves and antlers to seek out tender lichens, mosses and grasses.
- 8 The saw-scaled carpet viper is extremely aggressive and its poison can kill humans. It lives in Africa and Asia.
- 9 They have exactly the same body structure and skeleton. Both rely heavily on smell for information about the world. All are meat-eaters and cannot live on diet of plant food.
- 10 The cheetah is one of the speediest of all animals over short distances. It has been timed running at 105 kph over 100 metres.

Put your answers in here:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
3									

(Source: Giant Book of Questions and Answers. 1999. Bath: Parragon.)

Task 3: Read the following advertisements and find the missing bit from the list for each gap. Put the numbers in the box next to the missing bit. See the example.

<p>Neel Akash Tandoori Restaurant Situatid in one of London's most popular streets, serving fine North Indian & Bangladeshi cuisine in elegant & cosy surroundings. 93 Charlotte st. London W1 Tel.: +0207637 0050 www.neel-akash.com 1</p>	<p>THE SOCIETY OF LONDON THEATRE The only official half price ticket booth 2 MONDAY-SATURDAY 12.00-6.30PM CALL +44 161 248 8282</p>	<p>3 71 SHEPERDS BUSH ROAD HAMMERSMITH, LONDON W6 Book now on Tel.: 020 1253 789240 Fax.: 020 1253 789240 Single £ 45 Double/Twin £ 65 Breakfast included</p>	<p>sun, sea and ... sand Looking for the holiday of a lifetime with parties, and sundrenched beaches? Brochure order: 07000 007 007 007 look no further than Club Med <u>www.clubmed.hu</u> 4</p>
<p>5 FREEPOST CY1061 WEST SUSSEX NO STAMP NEEDED For £21 for 12 issues – saving £4 off the full price and receive a free gift Please allow up to 6 weeks to delivery of your first issue, and up to 28 days for delivery of your gift RING 0122444474887</p>	<p>DO YOU WANT A BETTER JOB? With an ICS course it's easy to study at home for the skills and qualifications you need to impress employers. For more information call today free phone: 0500 585 6565 6 Choose from over 130 courses in your own time. For a new career</p>	<p>Websites universities & colleges agony aunt horoscopes music & charts cinema & films sports results & news personal ads gossip stories chat fun 7 The best and only site for teenagers!!!! Check it out today!</p>	<p>LEARNING FRENCH & LOST FOR WORDS? wordprof French will improve your vocabulary and spelling Brochure order: 07000 007 007 007 EVEN TELLS YOU HOW MANY WORDS TO LEARN EACH DAY! Tel.: 0171 494 2929 Fax.: 0171 494 2922 8</p>
<p>Child Care America The legal way to live in the U.S.A. For a free prospectus contact: GW, 22 Uprook Mews, London W2 3HG <u>GW@childcare.com</u> Learn about America 9</p>	<p>Music Management Company seeks 10 With strong original material for professional development Send info and demo to Slapback Management, 27 Sherbourne Drive, Maidenhead SL6 3EO</p>		

Put your answers in here:

A	BEST VALUE FOR TODAY'S EVENING PERFORMANCES	2	F	DALMACIA HOTEL	
B	Learn more. £ earn more.		G	9000 words & 350 topics for PC	
C	www.thepad-uk.com		H	Open for Lunch and Dinner	
D	YES, I WANT TO SUBSCRIBE TO <i>TIME OUT</i>		I	solo artists & bands	
E	Experience different cultures		J	or contact your travel agent	

Task 4: Find the pairs of these definitions from the list (A – K). There is an extra word you don't need. See the example.

- A** a person you visit if you have a headache or a sore throat
B a place where you go to buy your ticket if you want to travel somewhere
C this is what you do if you want to cross the ocean or travel a long way fast
D a person who takes criminals to prison
E this is a vehicle you take if you want to get from one town to the other
F a place where you visit someone sick or ill
G you do this when you are tired and you want to relax
H you can do this if you want to see far and there is a tree near you
I a person who helps you with tickets and information
J you can do this in a park, street or forest
K a person who delivers letters

- 1 hospital   4 walk   7 travel agent   10 doctor
 2 station   5 sleep   8 policeman   11 train
 3 fly   6 postman   9 climb   12 watch

Put your answers in here:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
10										

Task 5: Here are some notices. What do they mean? Choose from the answers 1–12. There is one extra word you don't need. See the example.

A DON' T TOUCH WINDOW

B opening hours: 9 am – 5 pm

C TWO HOUR PHOTO SERVICE IN HERE

D Please keep it open

E RETURN BOOKS HERE

F No eating or drinking in classroom

G Entrance

H TODAY: 2 for the price of 1

I PLEASE USE OTHER DOOR

J special student price! ask at desk

K Use before 01. 02. 2002

- 1 if you want a cheap ticket ask here
- 2 make sure you are not hungry or thirsty in here
- 3 this is the place where you can go in
- 4 this is the place where you cannot go in
- 5 you can visit this place for eight hours
- 6 after this date you must not eat this food
- 7 don't go near this object! Electric alarm system
- 8 you can buy books here
- 9 don't shut this
- 10 you can get your pictures fast in here
- 11 you can get everything for half price for one day only
- 12 this is the library desk

Put your answers in here:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
7										

Literatura:

- Alderson, Charles (2000.), *Assessing Reading*, Cambridge University Press.
- Bransford, John D., Stein, Barry S. & Shelton, Tommie (1984.), »Learning from the perspective of the comprehender«, u J. C. Alderson & A. H. Urquhart (ur.), *Reading in a Foreign Language*, London: Longman.
- Carrel, Patricia L. (1983.), »Some issues in studying the role of schemata, or background knowledge, in second language comprehension«, *Reading in a Foreign Language* 1 (2), str. 81–92.
- Carrel, Patricia L. (1987.), »Readability in ESL«, *Reading in a Foreign Language* 4 (1), str. 21–40.
- Carver, Ronald P. (1992.), »Effect of prediction activities, prior knowledge, and text type upon amount comprehended: using rauding theory to critique schema theory research«, *Reading Research Quarterly* 27 (2), str. 165–174.
- Mandler, Jean M. (1978.), »A code in the node: the use of a story schema in retrieval«, *Discourse Processes*, 1, str. 114–135.
- Rumelhart, David E. (1985.), »Towards an interactive model of reading«, u H. Singer & R. B. Ruddell (ur.), *Theoretical models and processes of reading*, Newark, Delaware: International Reading Association.

PUPILS' LINGUISTIC AND BACKGROUND KNOWLEDGE IN READING TASKS PRESENTED IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Renata Šamo

Starting from the research, based on five reading tasks, we will try to contribute to the considerations of one of the crucial questions in the theory of L2 reading – is L2 reading a linguistic or a background knowledge problem? The research was carried among the eighth graders (37 in total) in two primary schools in Pula. It was just a part of a wider research, primarily aimed at identifying the strategic behaviour of good and bad L2 readers. The initial results even pointed out the inevitable interaction between the linguistic and background knowledge in the process of meaning construction and, consequently, in the process of text understanding. Although very successful, taken altogether, these results revealed certain problems related to the language in which the tasks were presented as well as to the contents each of them dealt with.

Key words: L2 reading, linguistic knowledge, background knowledge

Translation: Renata Šamo